

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

ΣΩΣ πρό πολλοῦ ἐπεβάλλετο εἰς τὴν «Ποικίλην Στοὰν» ἡ ἐκδήλωσις ἰδιόζοντος δειγματος τιμῆς πρὸς τὸν διαπρεπῆ αὐτῆς φίλον καὶ συνεργάτην. Ὁ κ. Φιλάρετος εἶναι προσωπικότης γνωστοτάτη. Τύπος δικηγόρου καὶ πολιτευομένου ἀξιόζηλος. Καὶ ὅσοι δὲν ἔτυχεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς γὰ τὸν ἀντικρύσουσιν καὶ ν' ἀναστραφοῦν μετ' αὐτοῦ, πάντως θὰ ἤκουσαν πλειστάκις καὶ εὐφήμεως τὸ ὄνομα τοῦ συμπαθεστάτου ἀνδρός, ὅπερ εἰς τὴν πλειονότητα τῶν ἐκ φήμης καὶ μὴ γνωρίμων ἔχει καταστῆ προσφιλές.

Τὸ φαινόμενον ὅπερ ἐν πάσῃ κοινῶν παρατηρεῖται, τῆς ἐξ ἰδίων δυνάμεων κατισχύσεως καὶ ἐπιβολῆς ἀτόμων μὴ στηριζόντων τὴν ἑαυτῶν ἀνάδειξιν εἰς ἀλλότρια στηρίγματα καὶ ὑποβολιμαίας περγαμηνάς, διαπιστοῖ ἐν Ἑλλάδι μετ' ἄλλων καὶ ὁ κ. Γεώργιος Φιλάρετος. Εἶναι ἐκ τῶν ἀνδρῶν οἵτινες ἀναπηδῶσιν ἐν τῇ ζωῇ πάνοπλοι, δρῶντες διὰ τοῦ ἰδίου καμάτου καὶ μόνοι των σμιλεῦντες —καὶ πολλάκις ἀριστοτεχνικῶς— τὸ βᾶθρον ἐφ' οὗ ὑψοῦνται. Διὰ τὸν κ. Φιλάρετον δὲ λευκόν, ἐδραῖον βᾶθρον, εἶναι ἡ σωφροσύνη, τῶν ἀρετῶν ἡ κρυσταλλινὴ πηγὴ.

*

Ἐγγονος ἀγωνιστοῦ τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, υἱὸς δὲ στρατιώτου ἀνδραγαθήσαντος κατὰ τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας. Ἐκ τοῦ ξίφους καὶ τοῦ πυροβόλου ἐσφυρηλατήθη ἡ οἰστρήλατος, ἡ πατριωτικὴ, ἡ ἀνυπότακτος γραφίς τοῦ κ. Γεωργίου Φιλάρετου.

Ὁ βίος αὐτοῦ σημεῖοι πλεῖστα δειγματα ἀσθέστου ἐνεργείας, ἡ δὲ προαγωγὴ του εἰς πᾶν οὗτινος μετέσχεν ἀναμιμνήσκει τὴν σιδηροδρομικὴν ταχύτητα καὶ τοῦ ἀτμοῦ τὴν δύναμιν.

Μετὰ τὰς ἀπαραιτήτους σπουδὰς, ἐγγράφεται φοιτητὴς εἰς τὴν νομικὴν. Ἀλλὰ τὸν ὀρίζοντα δὲν ὠνεῖρεῦετο δὲν τὸν εὕρισκε πολὺ εὐρύν, καὶ ἐγκαταλείπει τὰς Ἀθήνας, ἀπερχόμενος εἰς Μασσαλίαν, εἰς τὸν ἐμπορικὸν οἶκον τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος ὁμογενοῦς Στ. Ζαφειροπούλου. Ἄλλος στενὸς ὀρίζων ἐκεῖ, μὴ ἐπαρκῶν εἰς τὴν πληρωσιν τοῦ ἰδανικοῦ του. Καὶ . . . πάλιν ὁ νεαρὸς Φιλάρετος εἰς τὰς Ἀθήνας. Μελετᾷ, γίνετο διδάκτωρ, ὑπηρετεῖ εἰς τὴν ἀρτισύστατον τότε Πιστωτικὴν Τράπεζαν. τὴν ἐγκαταλείπει, δικηγορεῖ, ἀπέρχεται πάλιν εἰς Μασσαλίαν, ὅθεν ἐξαπεστέλλεται ὑπὸ τοῦ Ζαφειροπούλου εἰς Παρισίους. Ἄλλ' οὔτε ἐκεῖ δὲν εὐχαστεῖται· κάτι τι τὸν ὠθεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν αὐτῇ ἀνα-

γνώριζεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς φλογεράς τοῦ πνεύματός του ἐκζητήσεις. Καὶ σφριγῶν εἰσβάλλει μὲ πολλὰ ὄνειρα εἰς τὴν Χαλκίδα, τὴν γενέτειράν του, σκοπῶν τὴν ἄσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἐδῶ λήγει τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ βίου του.

Ἄλλ' ἡ δικηγορία ἔπεσε καὶ αὐτῆ^{*} θύμα τοῦ ζωηροῦ χαρακτήρος του.

Οὔτε αὐτὴ δὲν ἤρκεσε νὰ κορέσῃ τὰ φιλόδοξα ἔνστικτά του καὶ τὸν πόθον νὰ δράσῃ εἰς διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων. Διότι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὁ κ. Φιλάρετος εἶναι ἀνακαινιστὴς καὶ φιλοπρόοδος. Ἐκδίδει λοιπὸν ἐφημερίδα ἀνεξάρτητον ὅπως κομματικῶν συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἢ ἀνεξάρτητος νὰ ἦτο καὶ ἡ ἐφημερίς του, ἀφοῦ ἀπέβρεον αἱ δι' αὐτῆς διασπειρόμεναι σκέψεις ἐκ πνεύματος ἐκτάκτως ξένου πάσης προλήψεως, παντός ζυγοῦ. Μικρὰ ἡ ἐφημερίς του — «Εὐβοία» ἐκαλεῖτο — ἑβδομαδιαία, ἀλλὰ καινοτόμος, μὲ εὐρυτάτας βλέψεις, μὲ ἀνδρικήν γραφομένην δύναμιν φρονήματος. Αἴφνης ἐκρήγνυται ὁ Ῥωσοτουρκικὸς πόλεμος. Τὰ πνεύματα ἐν Ἑλλάδι ἐξάπτονται καὶ ἀναφλέγονται. Ἐκτινάσσεται ὡς σπινθὴρ καὶ ὁ κ. Φιλάρετος. Αὐτὸς ὁ θηρέων ἀφορμὰς δράσεως ῥιψοκινδύνου ἦτο δυνατόν νὰ παρῶν τὴν ἔκρηξιν ἐκείνην; Θέτει κατὰ μέρος τὴν γραφίδα: τὸ ὄπλον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐπαναστάτης ἀγοράζων ἐν ὄπλον ἐξ ἰδίων καὶ ἀκολουθῶν τὸν μακαρίτην Ἰσχύμαχον μέχρι Λαμίας, περιγράφει θαυμασιῶς εἰς τὴν «Κλειῶ», τὴν ἐκ τῆς Λαμίας περίφημον ἐκείνην ἐξοδὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ χειρίζεται κατόπιν τὸ πυροβόλον εἰς Σμόκοβον, ὅθεν ἀλληλογραφεῖ συγχρόνως εἰς τὴν «Εὐβοίαν» του. Καταπαύει ἡ ἐπανάστασις καὶ ἐπανερχεται ὁ σφριγγλὸς στρατιωτῆς εἰς Χαλκίδα, ἀναλαμβάνων τὰ δημοσιογραφικὰ του καθήκοντα.

Ἐδῶ τελειώνει τὸ δεύτερον μέρος τῶν πολυτίμων σελίδων τῆς ζωῆς του.

Ἄλλ' ἡ δικηγορία ἔπεσε καὶ αὐτῆ^{*} θύμα τοῦ ζωηροῦ χαρακτήρος του. Ὁ πατὴρ του εἶχεν ἀφήσῃ καλλίστας ἀναμνήσεις εἰς Προμύριον τοῦ Βόλου, εὐδόκως ὑπηρετήσας. Μίαν ἡμέραν οἱ κάτοικοι τοῦ Προμυρίου δι' ἐπιστολῆς τὸν παρακαλοῦν νὰ ἐκτεθῆ ὡς ὑποψήφιος βουλευτὴς ἐν Βόλῳ. Ὁ κ. Φιλάρετος δέχεται, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ τηρήσῃ τῶν φρονημάτων του καὶ τῶν ἰδεῶν του τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ. . . ἐπιτυγχάνει ὡς βουλευτὴς. Εἶναι ἐκ τῶν ὀλίγων ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὅσοι ἀνεδείχθησαν ἀντιπρόσωποι γνήσιοι τοῦ λαοῦ, μηδὲν κολακεύσας τὰς ἀδυναμίας αὐτοῦ, πολιτευθεὶς δὲ πάντοτε ἀξιοπρεπῶς, εἰλικρινῶς. Ἐπολέμησε τὸ ρουσφεῖ, μόνον δὲ ἐκλογικὸν προσὸν εἶχε τὴν ἰδίαν ἰκανότητα.

Ἐκτοτε ὁ βίος τοῦ κ. Φιλάρετου πολιτικός, δικηγορικός, συγγραφικός εἶναι ἀδιάκοπος σειρὰ δράσεως. Συζητητὴς κρατερός, θετικός, εὐρέως ἐπιλαμβανόμενος τῶν θεμάτων, μὲ εὐγλωττίαν μονότονον ἴσως ἀλλὰ πείθουσαν, μὴ ἐκζητῶν διὰ τῆς εὐφυίας μόνον τὴν κατίσχυσιν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἢ πολιτικῇ συζητήσῃ, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς νομιμοφροσύνης. Ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου εἰσὶν ἐμπεφορημένοι πάντοτε αἱ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ὠραῖαι προκηρύξεις του.

Σημαιοφόρος τῆς ἐκλογικῆς μεταρρυθμίσεως ἀείποτε καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ὑψωσε τὴν φωνὴν ὑπὲρ αὐτῆς. Πολέμιος τῆς ἀνευθύνου πρωθυπουργικῆς δεσποτείας, τῆς προσωπολατρίας, ἐπολιτεύθη σθεναρῶς πάντοτε καὶ ἰδίᾳ ἀνεξαρτήτως βουλήσει. Ἐπεζήτησε δοθείσης εὐκαιρίας τὴν δικαστικὴν ἀναδιοργάνωσιν, ἣν διὰ συνεχῶν ἄρθρων καὶ ἰδιαιτέρου συγγράμματος ἀνέπτυξε.

Αἱ ἰδέαι τοῦ κ. Φιλάρετου εὐρον καλὴν ὑποδοχὴν πάντοτε παρὰ τοῖς ἐκλογεῦσιν αὐτοῦ. Μία τῶν ἀποδείξεων τούτου εἶναι καὶ τὸ σπάνιον γεγονός νὰ ἐπιτύχη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 7ης Ἀπριλίου 1885, καίτοι μόνος ἄνευ συνδυασμοῦ ἐξετέθη, ἐπολεμεῖτο δὲ ὑπὸ δύο Κυβερνητικῶν συνδυασμῶν.

Ὁ κ. Φιλάρετος εἶναι ἀνὴρ πατριωτικώτατος. Εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βουλγαρικοῦ πραξικοπήματος ἀναφύεῖσαν Ἑλληνοτουρκικὴν ἔριδα ἐδημοσίευσεν τὰς «Ἀγορεύσεις καὶ ἄρθρα κατὰ τοῦ Εἰρηνοπολέμου» (1886), μετὰ δὲ τὰς μεθοριακὰς συμπλοκὰς ἐπισκεφθεὶς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα, ἐζήτησε κατόπιν εἰς τὴν Βουλὴν τὴν κατάθεσιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις ἠρηγῆθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ προβῇ αὕτη εἰς διάλυσιν τῆς Γ' Βουλευτικῆς Περιόδου.

Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1887 ἀπέσχε τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, ἔνεκεν ἀσθενείας, ἐξελέγη δὲ πάλιν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1890. Τὰ ἔκτακτα γεγονότα τῆς 18 Φεβρουαρίου 1892 ἐπέβαλον αὐτὸν ὡς ὑπουργὸν τῆς ὑπὸ τὸν κ. Κωνσταντόπουλον παροδικῆς Κυβερνήσεως, ἀνέλαβε δὲ τότε ὁ κ. Φιλάρετος τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς τὸ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀφείκει λαμπρὰς ἀναμνήσεις. Λυσσῶδῶς δὲ πολεμηθεὶς κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 3ης Μαΐου 1892 ἀπέτυχεν, ἔκτοτε δ' ἐπεδόθη ἐνεργότερον εἰς τὴν δικηγορίαν.

Ἡ δημοσιογραφικὴ δράσις τοῦ κ. Φιλάρετου ὑπῆρξε πάντοτε ἀκαταπόνητος. Εἰς τὸν «Αἰῶνα» ἐδημοσίευσεν πολλὰς νομικὰς διατριβάς, ἐξέδωκε δὲ κατόπιν τὸ Σύνταγμα μετὰ ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς καὶ σχολίων κατ' ἄρθρον, ὡς καὶ τὸν «Κώδικα τοῦ Χαρτοσήμου» καὶ τὸν «Δικαστικὸν ὀργανισμόν». Κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1889 προσκληθεὶς ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν εἰς τρία νομικὰ συνέδρια, ἀγορεύσας ἐπανειλημμένως.

Ἄνθρωπος δράσεως καὶ ἐνεργείας μεγάλης, μαχητὴς κατὰ τῆς πολιτικῆς συναλλαγῆς, προσηνέστατος καὶ εὐγενὴς ἐν παντὶ ἀγῶνι, θετικὸς ἀνὴρ, μεταρρυθμιστὴς, καινοτόμος, φιλόπονος, ταχὺς τὴν ἀντίληψιν, δομῶς εἰς τὰς ἐπιθέσεις, ἐγκυκλοπαιδικός, πάντοτε ἐργαζόμενος, πάντοτε ἀγωνιζόμενος, ἐπισπᾶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Οὐδὲν παράσημον ἐδέχθη ποτέ, οὔτε ποτὲ ἐκολάκνευσε τοὺς ἰσχυροὺς. Τοιοῦτος χαρακτήρ, ἐν ἐποχῇ μάλιστα καθ' ἣν ὁ κοινωνικὸς παγετὸς ἐξατμίζει πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα, ὁ δὲ κοινωβουλευτικὸς λιψὸς ἀποζηραίνει πᾶσαν ἀρετὴν, δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ δράσῃ ἐπωφελῶς καὶ χρησίμως ὑπὸ ποικιλίας ἐπόψεως, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς ἣν ὑψώθη περιωπῆν.